

POSTANOWIENIE

28 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 28 września 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku A.Z.

z udziałem J.Z.

o podział majątku,

na skutek skargi kasacyjnej J.Z.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku

z 31 maja 2022 r., XVI Ca 650/21,

1) odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej oddalenia apelacji wnioskodawczyni w pozostałym zakresie (punkt 2);

2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części;

3) zasądza od uczestnika J.Z. na rzecz wnioskodawczyni A. Z. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia uczestnikowi do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 31 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku orzekając na skutek apelacji wnioskodawczyni A. Z. i uczestnika J. Z. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku z 16 lutego 2021 r.

rozstrzygające o podziale majątku wspólnego zainteresowanych w ten sposób, że w punkcie 6 tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 826 048,21 zł płatną w terminie dwóch lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z odsetkami ustawowymi określonymi w art. 359 § 2 k.c. od 1 czerwca 2022 r. do dnia zapłaty, ale nie później niż do 31 maja 2024 r. oraz w przypadku opóźnienia w zapłacie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 czerwca 2024 r. do dnia zapłaty; dodał także punkt 11 i udzielił zabezpieczenia zasądzonej na rzecz wnioskodawczynie dopłaty tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym poprzez ustanowienie na nieruchomości - bliżej opisanej w sentencji postanowienia - hipoteki przymusowej do kwoty 1 003 648,58 zł; oddalił apelację wnioskodawczynie w pozostałym zakresie (punkt 2); oddalił apelację uczestnika (punkt 3) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (punkt 4).

U podstaw częściowego uwzględnienia apelacji wnioskodawczynie legło stwierdzenie, że Sąd Rejonowy naruszył art. 212 § 3 k.c., gdyż powinien orzec o wysokości i terminie uiszczania odsetek kapitałowych od zasądzonej spłaty lub dopłaty, a także, zważywszy na okoliczności sprawy, zabezpieczyć zasądzoną na rzecz wnioskodawczynie dopłatę.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Jego zdaniem zachodzi konieczność rozważenia i wyjaśnienia istotnych zagadnień prawnych, a mianowicie „czy treść przepisu art. 212 § 3 k.c. obliguje sąd meriti, by w sytuacji, gdy przy zniesieniu współwłasności rzeczy wspólnej ustalone zostały spłaty lub dopłaty, sąd winien rozstrzygnąć z urzędu w przedmiocie wysokości i terminu uiszczania odsetek od zasądzonej spłaty lub dopłaty oraz czy brak rozstrzygnięcia o wysokości i terminie uiszczania przedmiotowych odsetek stanowi uchybienie procesowe”.

Wnioskodawczynie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna uczestnika (zaskarżająca w całości postanowienie Sądu drugiej instancji), podlegała odrzuceniu w części w jakiej dotyczyła rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego o oddaleniu apelacji wnioskodawczyni w pozostałym zakresie (punkt 2). W tej części orzeczenie Sądu drugiej instancji jest korzystne dla uczestnika a dopuszczalność skargi kasacyjnej, podobnie jak innych środków zaskarżenia, uzależniona jest od wykazania przez skarżącego interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia, który uwarunkowany jest wykazaniem pokrzywdzenia tym orzeczeniem (*gravamen*). Ocena pokrzywdzenia, stanowiącego warunek dopuszczalności zaskarżenia, musi poprzedzać badanie zasadności środka zaskarżenia. Oznacza to, że skarga kasacyjna uczestnika, w tej części, jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. podlegała odrzuceniu (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna - z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 44/14, niepubl.).

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek

przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma istotne znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje przy tym istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia oraz wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań.

Przed wszystkim, sformułowane przez skarżącego zagadnienia nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Przy ich konstrukcji uczestnik założył, że wnioskodawczyni nie domagała się odsetek w przypadku rozłożenia na raty przyznanej jej spłaty. Przyjął także, że rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji nie zawierało rozstrzygnięcia o odsetkach kapitałowych od kwoty 826 048, 21 zł (punkt 6 postanowienia), a wnioskodawczyni nie wniosła o jego uzupełnienie w tej części, nie mogła zatem wywieść w tym zakresie skutecznie apelacji.

Oba te założenia nie znajdują oparcia w okolicznościach sprawy. Trafnie podkreślono w odpowiedzi na skargę, że wnioskodawczyni na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 14 grudnia 2020 r. złożyła wniosek o zasądzenie odsetek w przypadku rozłożenia należnej jej spłaty na raty (k. 1298). Należy zatem przyjąć, że wniosek obejmował zarówno odsetki za opóźnienie jak i odsetki kapitałowe, jego złożenie wiązało się bowiem z wnioskiem uczestnika o rozłożenie spłaty na jak najdłuższe raty. Nie można się także zgodzić z tezą, że postanowienie Sądu Rejonowego nie zawierało rozstrzygnięcia o oddaleniu

wniosku wnioskodawczynie w tym przedmiocie, skoro w jego punkcie piątym Sąd ten oddalił wnioski stron w pozostałym zakresie (k. 1326).

Ponadto, w myśl utrwalonego orzecznictwa oznaczenie sposobu i terminu uiszczenia spłat – na podstawie art. 212 § 3 k.c. - powinno być dokonane przez sąd z urzędu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że sąd orzekając na podstawie art. 212 § 3 k.c. powinien z urzędu orzec o odsetkach za opóźnienie od spłat i dopłat (art. 481 k.c.). Dopuszczalne jest także nałożenie w orzeczeniu sądu odsetek kapitałowych a kognicja sądu – orzekającego na podstawie art. 212 § 3 k. c. - obejmuje uprawnienie do ich nałożenia na zobowiązanego. Artykuł 212 § 3 k.c. w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 noweli z dnia 26 października 1971 r. zmieniającej ustawę kodeks cywilny (Dz.U. Nr 27, poz. 252) nie ogranicza bowiem możliwości zasądzenia odsetek dopiero od terminu wymagalności poszczególnych rat.

Ocena uzasadnionych interesów oraz sytuacji życiowej osób zobowiązanych i uprawnionych do spłat (dopłat), może bowiem uzasadniać odmienne oznaczenie terminu uiszczenia odsetek np. z datą prawomocności orzeczenia lub też od chwili wymagalności spłaty (dopłaty) czy jej poszczególnych rat. W zależności od tego odsetki mogą mieć charakter odsetek za opóźnienie lub odsetek kredytowych. Sąd nie ma jednak bezwarunkowego obowiązku zasądzenia w każdym przypadku odsetek kapitałowych w sytuacji, gdy dochodzi do rozłożenia spłat (dopłat) na raty. Jeżeli okoliczności sprawy za tym przemawiają sąd może zasądzić spłatę (dopłatę) bez odsetek (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 13 czerwca 1984 r., III CZP 21/84, OSNCP 1984, nr 12, poz. 21; postanowienia Sądu Najwyższego z 23 czerwca 1993 r., I CRN 67/93, niepubl. i z 11 stycznia 2019 r., V CSK 524/17, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 r., III CKN 36/96, niepubl.; a także uchwała Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r., III CZP 80/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 20 oraz z 13 października 2004 r., III CZP 55/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 169). Kwestia natomiast czy w okolicznościach sprawy istniały podstawy do zasądzenia odsetek od zasądzonej na rzecz wnioskodawczynie spłaty, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego a należy do sfery stosowania prawa.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i 13 § 2 k.p.c., a także § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 6 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

[SOP]

[ms]